

“ORHAN PAMUK’UN *SESSİZ EV* ADLI YAPITINDA KADIN-ERKEK İLİŞKİLERİ”

Araştırma Sorusu: Orhan Pamuk’un “Sessiz Ev” adlı yapıtında kurgulanan siyasal ve sosyal koşulların kadın-erkek ilişkilerine etkisi nasıl ele alınmıştır?

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3285

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. YAPITTA KURGULANAN SİYASAL VE SOSYAL KOŞULLARIN İLİŞKİLER ÜZERİNE YANSIMALARI	4
II. I. NİLGÜN-HASAN İLİŞKİSİ	4
II. II. FATMA-SELHATTİN İLİŞKİSİ.....	8
II. II. METİN-CEYLAN İLİŞKİSİ	11
III. SONUÇ	14
IV. KAYNAKÇA.....	16

I. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan siyasi ve toplumsal en büyük bloklaşma 1968-1970 yılları arasında görülmüş ve bu bloklaşma da ülkedeki tüm dengelerin değişmesine neden olmuştur. Çalkantılı politik süreç sonucunda ekonomide meydana gelen değişiklikler nedeniyle sınıflar arasındaki fark daha da artmış ve üst sınıflarda olanların bazıları daha alt sınıflara düşmüşlerdir. Buna paralel olarak bireylerin değişmesi ve düşüncelerin yeni şartlara göre şekillenmesi, özellikle sonraki kuşaklarda tamamen farklı bir algı oluşması kaçınılmaz olmuştur. Değer yargılarının değişmesi nedeniyle yeni kuşak ve eski kuşak birbirini hiçbir zaman anlayamamış, kuşaklar kendi aralarında bile hızla değişen dengeler yüzünden iletişimsizlik yaşamaya başlamıştır. Siyasi akımların bir kimlik haline gelmesi, sosyalizm akımıyla toplumun bilim ve gelenek arasında kalması ve buna bağlı olarak eğitimin bir tabu haline gelmesi, kadın erkek ilişkilerini etkilemiş ve şekillendirmiştir.

Orhan Pamuk'un "Sessiz Ev" adlı yapıtında da siyasal, ekonomik ve sosyal koşullar bireyler arasındaki ilişkiyi ve buna bağlı olarak da yapıtın gidişatını etkileyen en önemli unsurlardır. Yapıtın uzamının bir tatil köyü olan Cennethisar ve zamanın 1970 darbesinden hemen sonrası olması yapıta yansıyan kadın erkek ilişkilerinin kurgusunu şekillendirmiştir. Yapıtın odak figürleri Nilgün ve Hasan'ın siyasi olarak farklı taraflarda yer almaları, bu ilişkiyi imkânsızlaştırmış ve Hasan'ın yapıtın ilk sayfalarından itibaren kendisine ayrılan bölümlerde Nilgün ile arasındaki sınıf farkından bahsedışı, okuyucuya aslında en baştan bu ilişkinin sağlam temellere kurulamayacağını göstermiştir. Sosyal koşullar burada Hasan için bir zayıflık kaynağı ise, Metin için de hayallerini gerçekleştirmeye yetmeyecekleri için bir yüküdür. Metin'in âşık olduğu kız olan Ceylan'ın "zengin eş" isteğini karşılamak Metin'in birinci önceliğidir, fakat Metin gerçekçi değildir, Ceylan ise hayal kurmayı sevmez. İlişkileri sosyal açıdan aynı tabana hiçbir zaman kurulamayacaktır.

İç çatışmaların ve eğitimin böyle çalkantılı bir süreçte ilişkilerde en etkili olacağını belirleyen çift Selahattin ve Fatma çiftidir. Selahattin her ne kadar ölmüş olsa da Fatma onunla konuştuğunun hayalini kurmuştur. Selahattin'in bu şekilde okuyucuya aktarılması yazarın Selahattin'in eğitimin Fatma için bir şey ifade etmediğini, onun için bilgiden çok olayların önemli olduğunu vurgulamak içindir. Bu farklılık da onların ilişkilerini en çok etkileyen ve halen Fatma'nın anılarında yer edinen eğitim farkı ve değerleri yüzündendir.

Yapıtta seçilmiş figürler olan Recep, Faruk, Metin, Hasan ve Fatma'nın bakış açılarının bölüm bölüm değiştirilerek kullanılması yazarın bir tercihi olup nedeni ise okuyucuya kuşaklar arasındaki kesin farkları net bir şekilde gösterebilmek ve Metin, Hasan ve Fatma'nın Ceylan, Nilgün ve Selahattin ile ilişkilerini etkileyen unsurların ve nedenlerinin açıklanmasını sağlamaktır.

II. YAPITTA KURGULANAN SİYASAL VE SOSYAL KOŞULLARIN İLİŞKİLER ÜZERİNE YANSIMALARI

II. I. NİLGÜN-HASAN İLİŞKİSİ

Nilgün ve Hasan figürleri arasında yazarın okuyucuya gösterdiği ilk ve en önemli farklılık, okumaya ve eğitime bakış açılarıdır. Hasan'ın Nilgün'e olan aşkı onun için her şeyi yapabileceğini düşündürtse de iş gerçekten yapmaya geldiğinde Hasan'ın düşüncelerinin öğrenilen şeylerin ne kadar gereksiz olduğu yönünde değiştiği görülmektedir. *“Sonra biraz daha düşününce aklıma şu geldi:Bütün log'ların ve √'lerin aralarında ne biçim bir ilişki olduğunu bilmek neye yarar?”* (Pamuk, 93) Nilgün ise yapıt boyunca çok okuyan, herkese eşit davranan ve düşünerek konuşan biri olarak görülmektedir. Nilgün'ün Hasan'ı görmediği açık olsa da Hasan her zaman Nilgün'ü takip ederek onunla konuşmak için bahaneler aramıştır. Her zaman ikisinin zaten arkadaş olduğu bahanesine sığınmıştır.

Yazar, Nilgün ve Hasan'ın ilişkisini anlatırken, birçok sembolden yaralanmıştır ve bunlardan biri de Nilgün'ün tarağıdır. Yapıtta Hasan'ın Nilgün'ü buluşu ve kaybedişi bu sembol üzerinden aktarılmış, sıklıkla kullanılarak leitmotive niteliği kazanmıştır. Hasan'ın Nilgün'den aldığı ilk taraktan sonra onunla olma isteğinin artması, daha sonra Nilgün'ün aldığı diğer taraktan da bir tane alması ve ikisini her zaman yanında taşıması aslında Hasan'a göre onlar için ortak bir gelecek hayalinin olduğunu göstermektedir. Tüm bu çabaların sonunda Hasan'ın arkadaşı Mustafa'nın da baskısıyla ikisinin ilişkisinin bir anda siyasi bir savaşa dönüşmesi ve Hasan'ın tarakları fırlatıp atması ikisinin ortak bir gelecek umudunun kalmadığını vurgulamaktadır. *“Şeylerimi toplayayım dedim, içinde yedi tane sigara paketim, iki tane tarak, kibrit, boya kutusunu bıraktım aptal kirpinin yanına...”* (Pamuk, 256)

Kurgu boyunca Nilgün ve Hasan'ın ilişkisinin yalan odaklı olduğu görülmektedir. En başta Hasan'ın Nilgün'ün çantasından tarağını aldığı anda kendisinin düşürmüş olabileceği yalanını söylemesi, sonrasında ise Hasan'ın Nilgün hakkında aynı siyasi grupta bulunduğu Mustafa'ya onunla ilgili söylediklerinin gerçeği yansıtmaması bu durumun kanıtı olarak yapıtta yer almaktadır. Nilgün, Hasan için mükemmel kızdır ve onu hiçbir zaman düşünceleri çakışırken veya savaşırken hayal etmemektedir. *“Gitti. Arkasından bakmadım. Çok önemli işleri olan insanlar gibi ben de bir yere doğru düşünceli düşünceli yürüdüm.”* (Pamuk, 70) Alıntıda da görüldüğü gibi Nilgün onun için mükemmel olduğundan o da Nilgün için mükemmel olmak istemektedir. Bu her ne kadar kendini olmadığı bir insan gibi göstererek olsa da Hasan için bu bir yalan değil, hedefine giden yolda yapması gereken bir şeydir.

Hasan, düşüncelerini dışa vuramayan, iç çatışma yaşayan bir figür olarak kurgulanmıştır. Bu nedenle yazar, Hasan'ı aktarırken diyalog tekniğinden fazla yararlanmamıştır. Yazarın bu tercihi yapmış olması ve iç monolog tekniğini kullanması, Hasan'ın içinde yaşadığı çelişkilerin sadece Nilgün ile sonlanmadığını, hayatındaki her şeye karşı bu tavrı takındığını göstermektedir. *“Sinirim bozuldu ve canım bir şeyler yapmak istedi, hiç olmazsa derneğe*

gitmek istedi canım, ama orada tek başıma kalmaktan korktum: Mustafa ile Serdar olmadan gitsem ne olur?.. Büyük bir iş verin bana, derim.” (Pamuk, 128) Aynı zamanda annesine çalıştığı hakkında yalan söylemesi ve o anda umurunda değilmiş gibi davransa da evden çıktığı anda içinden yaptığı davranışın doğruluğunu sorgulaması da yaşadığı iç çatışmanın bir kanıtı olarak yapıtta yer almaktadır.

Yapıtta Nilgün’ün gözünden anlatılan bir bölüm olmadığı ve onun hakkında öğrenilen her şeyin ağabeyi Faruk aracılığıyla öğrenilmesi, Nilgün’ün yaşam anlayışının diğerlerinden farklı olduğunu göstermektedir. Faruk karısından yakınırken Nilgün’ün güzel olabilecek şeylerden bahsetmesi, evdeki uşak Recep’e iyi davranması gibi durumlar onun içinde bir karmaşa hissetmediğinin ve fikirlerine her koşulda bağlı kalacağını kanıtıdır. Bu yüzden Hasan ile aralarındaki siyasi anlaşmazlıkta geri durmamış ve benimsediği görüşü savunmaktan kaçınmamıştır.

Nilgün ve Hasan bir siyasi davanın iki kutbu olarak yapıtta yer almıştır. Hasan kapitalist, Nilgün ise komünist düşünceye sahiptir. Hasan’ın kendi grubunda öne çıkma ve arkadaşı Mustafa’ya kendini kanıtlama isteği aslında yapıtın en başından itibaren Hasan’ın neler yapabileceğini göstermektedir. Mustafa’nın Hasan’ı Nilgün’e âşık olmakla suçlamasından sonra Hasan’ın Nilgün’ün komünist olduğunu itiraf edip bunu yalanlamasından da anlaşılmaktadır. Âşık olduğunu iddia ettiği kıza bir ders vermek zorundadır ve her ne kadar belirli bahaneler uydurarak bundan kaçmaya çalışsa da kendini kanıtlama isteği her şeyden ağır basmaktadır.

“Mustafa burada mı? Sanki herkesin bana itiraf ettiği o rüyanın bitip tükenmez korkusu şimdi sona erecek diye, söyleyeceği şeyi bekliyordum ki o bir anda bağırdı: ‘Manyak faşist, bırak beni!’ İşte böyle, ötekilerle birlik olduğunu itiraf etmiş oldu. Ben önce çok şaşırımdı, ama sonra hemen oracıkta onu cezalandırmaya karar verdim ve vura vura cezalandırdım.”

(Pamuk, 222)

Bu olaydan sonra Hasan ve Nilgün'ün arasında bir şey olması ihtimali tamamen ortadan kalkmıştır ve hatta Hasan'ın kendi hırslarına yenilip Nilgün'e duyduğu anlık kin Nilgün'ün hayatına mal olmuştur. Hasan'ın Nilgün'ün nasıl olduğunu öğrenmeden Cennethisar uzamından kaçması, kıyafetlerini yakması ve bir işçinin cüzdanını çalarak kimliğini kullanmaya başlaması çok büyük bir değişim sürecine girdiğini ve o güne kadar onun yapabilecekleri hakkında şüphe duyanlara tam tersi olduğunu kanıtlamak istediğini göstermektedir. *“O gün gelince, yalnız gazeteler değil televizyonlar da söz edecekler benden, anlayacaklar, anlayacaksınız hepiniz.”* (Pamuk, 262) Hasan'ın bu olaydan sonra kendine güveni artmıştır. Değişmeyen tek özelliği hangi tarafta olduğudur. Siyasi görüşü onun var oluş sebebi haline gelmiştir.

Sosyal koşullar, Nilgün ve Hasan'ın ilişkisinde özellikle Hasan açısından bir engeldir. Hasan her zaman Nilgün'ü kendisinden üstün görmüş ve Nilgün onun için ulaşılamaz bir yerde olmuştur. En başta bu yüzden onunla konuşmamıştır. Her karşı karşıya geldiklerinde aklından geçenler ve *“diyebilirim”* diye başlayan düşünceleri aslında o da Nilgün'ün olduğu konumda olsaydı dile getirebileceği düşüncelerdir. Onun ve Nilgün'ün babasının kardeş oluşu fakat Hasan'ın babasının gayrimeşru çocuk oluşu, Hasan ve ailesini evden uzaklaştırmıştır. Hasan'ın aklında her zaman babası daha *“iyi”* olsaydı neler olabileceği vardır. Evin yanından her geçişinde orada yaşamanın nasıl olacağını düşünmekte ve oraya giden yolunun Nilgün üzerinden geçtiğini de düşünmektedir. *“Hep seni düşündüğümü anladım Nilgün! Yatağında yatıyorsundur, belki de yağmurun gürültüsünden uyanmışsındır, pencereden dışarı bakıyorsundur...”* (Pamuk, 211) Alıntıda da görüldüğü gibi Hasan, Nilgün'ün penceresini her uzaktan izlediğinde kendisini onunla birlikte evde yaşarken hayal etmiştir. Orada yaşamanın nasıl bir his olduğunu merak etmiş ve bunu Nilgün üzerinden çözmeye çalışmıştır. Nilgün'ün maddiyata önem vermediği Faruk ile konuşmalarında görülse de Hasan bunu hiçbir zaman öğrenememiştir. Çünkü Nilgün ile ilişki kurmak istemesinin nedeni onu anlamak değil,

yaşadığı hayatı görebilmektir. Bu yüzden bir gece Nilgün'e bakmak için eve gittiğinde içeri serbestçe girmiştir. Amcası Recep'in evde uşak olarak çalıştığını kendisine bahane etmiş ancak gerçekte nasıl Nilgün'ün babasının o evde yaşama hakkı olmuşsa, kendi babasının ve onun da hakkının olması gerektiğine inanmıştır.

Hasan, Nilgün'e karşı en uç iki duygu olan kin ve aşk ile yaklaşmıştır. Kıskançlığını hep bastırmaya çalışmış ve kendini kanıtlamak için başka yollar aramıştır. Ancak bu davranışının nedeni hayatındaki tüm kötü şeylerin intikamını almak istemesidir. Nilgün onun umudu olmuştur fakat Hasan'dan farklı bir düşüncede olması Hasan'ı hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu durum ona hayatında hiçbir şekilde ortak paydada buluşabileceği bir kişi olamayacağını düşündürmüştür. Bu yüzden Cennethisar'dan çıktıktan sonra kendisini zirvede ve yalnız olarak hayal etmiş, daha iyisini yapabileceğine ve herkese gerçek Hasan'ın kim olduğunu kanıtlayacağına inanmıştır.

Hasan her zaman bir hayal dünyasında yaşamış, Nilgün ise gerçekleri görmek istemiştir. Bu yüzden beraber olamayacakları açık olsa da Hasan'ın maddi durumunu bir kenara bıraktığında, eğitim alırsa diğerlerinden üstün olabileceğini düşünmesi sadece Hasan'ı heyecanlandırmış ama merakı olmadığı için yalnızca olasılıklar üzerinden yaşamasına ve hayal kurmasına neden olmuştur.

II. II. FATMA-SELAHATTİN İLİŞKİSİ

Yapıtta eğitim olgusu üç ilişki üzerinden verilmiş olmasına rağmen bu konuda en belirgin karşıtlık Fatma ve Selahattin'in ilişkisinde görülmektedir. Selahattin ve Fatma'nın kendilerinin de zorunlu olarak nitelendirdiği evliliklerinde birbirlerinden uzaklaşmalarına neden olan şey eğitimidir. Selahattin bir doktor olarak ev hanımı olan Fatma'dan daha fazla bilgiye sahiptir. Fatma'nın ideal yaşam görüşü iyi bir koca sahibi olmak ve kendine yararı olacak çocuklar yetiştirmek iken, Selahattin'in hayattan ve bir evlilikten beklentileri daha

farklıdır. Yapıt boyunca Fatma'nın düşünceleri üzerinden geriye dönüş tekniği kullanılarak Selahattin'in dünya görüşü ve fikirlerinden bahsedilmiştir. Selahattin yıllar önce ölmüş olmasına rağmen Fatma o zamana kadar içine attığı şeyleri geceleri uyumayarak aklından geçirmiş ve o konuşmayı tekrar canlandırarak Selahattin'e yine kendi içinden cevap vermiştir. Fikirlerini büyüdüğü baskıcı ortamdaki dolayısıyla hiçbir zaman söze dökmeyen biri olduğu için sürekli birilerine karşı kin ve nefret içinde olan bir figürdür. Fatma dinine bağlı ve sadece kutsal kitapta yazılan şeyin doğru olduğunu savunan ve bilimi onaylamayan bir figür olarak kurgulanmıştır. Selahattin ise hayatını bilime ve bir ansiklopedi yazmaya adanmış, yeni şeyler bulmaktan ve onları dinleyen herkese anlatmaktan zevk alan biridir. Her zaman Doğu'yu Batı standartlarına ulaştıracağına inanmıştır. Doktor oluşu bilgisini arttırırken dini inancını törpülemiştir, dolayısıyla dine göre değil bilime göre yaşamaktadır. Fatma'ya da bunları anlatmaya çalışmış ve her zaman onunla iletişim kurmaya, onu bir kitap okumaya zorlamıştır. Bu konuda yapmış olduğu baskı, Fatma'yı geri adım atmaya itmiş fakat Selahattin'in her yeni buluşunda Fatma "tanrısına" daha çok yaklaşmış ve kendisini dış dünyaya kapatarak sadece oğulları ve dini ile ilgilenmeye başlamıştır. Aslında Fatma'nın içinde yaşadığı bu tepkisine rağmen Selahattin'i dinlemeye devam etmesi de dile getiremediği merakı yüzündendir. Ailesinin ona öğrettiği her şey Selahattin'in ona öğrettikleri ile çatışmakta ve kendi bildiği doğruları kaybederse, yani Selahattin'i haklı görmeye başlarsa kaybolacağını düşünmesindedir ama merakı Selahattin'e karşı çıkmasını da engellemiştir. Selahattin'in Fatma'yı olduğu gibi kabullenememesinin nedeni de Fatma'nın basma kalıp yargılara göre yaşaması ve Selahattin'e göre "gözlerini açmayı" reddetmesindedir. *"Evet, ben Doktor Selahattin, 20. yüzyılda O'nun yerine artık bütün Müslümanların yeni tanrısı niye olmayayım ki? Çünkü bilimdir artık tanrımız, işliyor musun Fatma?"* (Pamuk, 121) Onu değiştirmek ve pozitif bilimlerin aklında yer edinmesini istemiş ancak bunu yaparken kırılma noktasına

geldikten sonra Fatma'nın tek dayanağı olan dinine saldırması, karısını daha da çok kaybetmesine neden olmuştur.

Selahattin'in Fatma'dan istediği tepkiyi alamaması ve onu kaybetme korkusu hissetmesi, başka kadınlarla beraber olmasının nedeni olarak yapıtta yer almıştır. Fatma'nın tabiriyle *“Hayır, yalnızca günahkâr bir kadındı Selahattin: Bir hizmetçi.”* (Pamuk,182) Hizmetçi, yalnızca kötü bir zamanında Selahattin tarafından işe alındığı için o evde bulunmuştur ve Fatma her ne kadar bunu onaylamasa da her zaman susmuştur. Adının yapıt boyunca geçmemesi de Fatma'nın onu ne kadar küçük gördüğünün kanıtıdır. Selahattin ise Fatma'nın görüşlerini değiştiremese bile bu kadından *“istediği kadın ve aileyi”* oluşturma amacı gütmüştür. Hatta her zaman Fatma ile kadını karşılaştırmıştır, çünkü Selahattin her ne kadar eğitime önem verse de Fatma'nın çocukluğunda ailesinden aldığı sosyal derslerin özgürlüğü bastırmaması gerektiğine inanmaktadır. Bu özgürlüğü korumak ona göre ancak bilim ışığı altında yaşamak ve bunun sonucunda Tanrı korkusu duymamaktır.

“Çalışkan o kadın, dürüst, namuslu, açık sözlü ve güzel! Senin gibi yalnızca suçtan ve cezadan korkarak yaşamıyor, çünkü senin gibi çatal bıçak tutmayı ve kibarlık taslamayı öğrenmemiş!.. Utanacak, tiksinecek, suçlayacak bir şey yok burada Fatma, özgürüz! Başkalarıdır özgürlüğümüzü kısıtlayan!.. Dinle şimdi: Senin yüzünden başkalarının mutsuz olması doğru mu; senin saçma ahlak inançların yüzünden başkalarının acı çekmesi yerinde mi?” (Pamuk, 183)

Fatma'nın her zaman Selahattin'in kiminle olduğunu ve neler yaptığını merak etmesi, ahlak kurallarına her şeyden daha bağlı kalmayı kural olarak bilmesinden ama Selahattin'in yaşantısını tatmak ve onun hayatının bir parçası olmak istemesinden kaynaklanmaktadır.

Fatma'nın düşüncelerinin aklındaki Selahattin fikri ile çatışması, yazarın olayları tek tek anlatmak yerine iç içe aktarmasıyla okura daha iyi aktarılmıştır. Burada bilinç akışı tekniği

kullanılarak Fatma'nın düşüncelerindeki çatışmalar yansıtılmıştır. Kocasının kendisini aldattığını bilmek zorunda kalması, tüm hayatının bir anda değişmesi ve Selahattin'in mücevherlerinin hepsini satmasıyla onların da hayatı gibi geri gelmeyeceğinin farkına varması bu karmaşaya neden olmuştur. Bu yüzden Fatma'nın bir konuda belirli fikirleri yoktur, düşünceleri sürekli gelişmekte ancak yaşadığı korku hiç sona ermemektedir. Selahattin'in çocuğu Recep'e yaptığı kötülükleri torunlarının öğreneceğinden ve en önemlisi ölümden korkmaktadır, çünkü ölüm Fatma için bir belirsizliktir. Düşüncelerinin hepsi birer belirsizlik olsa bile onlardan değil de ölümden korkmasının nedeni, bu konunun Selahattin'i haklı bulduğu tek konu olmasıdır.

Siyaset, yapıtta hiçbir zaman birleştirici bir olgu olarak yer almamıştır. Öncelikle Selahattin ve Fatma'nın ilişkisinde görülen bu olgu onların birbirinden uzaklaşmasının temel nedenidir. Birtakım siyasi nedenlerle Selahattin'in İstanbul'u terk etmek zorunda kalması ancak bunu Fatma'ya şehir hayatından kaçış gibi anlatması Fatma'nın güvenini sarsmıştır. Doğduğu şehirden ayrılmayı istememiş ve taşındıkları yerden nefret etmesine rağmen gidecek yeri olmadığını düşünmüştür. Bu nedenle zamanını boşa harcamamak için kendini en iyi bildiği şeye yani ahlak ve dine vermiştir. Bu siyasi davanın da hiç bitmemesi ve her zaman farklı bir neden çıkmasından dolayı Selahattin'in İstanbul'a dönememesi aralarını tamamen açmıştır.

II. II. METİN-CEYLAN İLİŞKİSİ

Sınıfsal farklılıklar, yapıttın önemli bir sorunsalını oluşturmaktadır. Farklılık bireylerin umutsuzluk yaşamasının nedeni olarak yapıtta yer almıştır. Bu figürlerden biri Metin'dir. Metin entelektüel ve başarılı biri olmakla birlikte Cennethisar uzamındaki arkadaşlarının ailelerinin yaşıyor olması ve maddi olarak daha iyi bir durumda olmaları onun kendi durumundan utanmasına ve yalanlar söylemesine neden olmuştur. Örneğin Amerika'ya gidip

gidemeyeceği hakkında bir bilgisi olmasa da tüm arkadaşlarına yalan söylemiştir. Bu da maddi anlamdaki açığını bilgisiyle doldurmak istemesindedir.

Metin'in her zaman problemler çözdüğü ve Ceylan gibilerin de onunla dalga geçtiği görülmektedir. Ceylan Metin'in âşık olduğu kızdır. Ceylan'ın babasının durumu iyi olmakla birlikte hep onu daha rahat yaşatabilecek olan erkeklerle yakınlaştığı görülmektedir. Bu da Metin'in ona karşı sürekli aşk-nefret ilişkisi içinde olmasına yol açmaktadır. Bir an Ceylan'ın davranışları ona çok saçma gelirken diğer anda kafasında bu davranışlar için bahaneler üretmektedir. Metin'in Anadol'u onun maddi konumunun ve bu konudaki hislerinin simgesidir. Araba sürekli bozulmakta ve Metin'in düşüncelerinde ağlamaya benzeyen bir ses çıkarmaktadır. Ceylan'ı her zaman bu arabayla gezdirmek istemiş ve her gezdirdiğinde de arabanın abisinin olduğundan ve kendisinin daha iyisini alacağından bahsetmiştir. Ceylan'ın bu durum karşısında sessiz kalması yaşadığı iç çatışmanın bir göstergesidir. Duygularını bastırmaya çalışmış, aklı ile hareket etmek için uğraştırmıştır.

Metin'in kurduğu hayallerde yanında hep Ceylan vardır; çünkü Ceylan, Metin'e daha iyisini yapmak için bir sebep veren kişidir. Ceylan'a onu sevdiğini itiraf ettiğinde ise bir karşılık alamadığından yıkılmıştır. Kızın ne düşündüğünü anladığında ise gelecekte ne olabileceğini, birlikte neler yapabileceklerini ve onu "prensesler gibi yaşatacağını" anlamasını istemektedir. Bu nedenle Ceylan'ı Anadol ile arkadaşlarından uzağa götürmüştür. Çünkü arkadaşlarının ondan daha iyi olmasından korkmaktadır. Maddi durumunun iyi olmaması her zaman onun bir korku yaşamasına neden olmuştur. Fatma'nın evini satmak istemesi, ağabeyi Faruk'u sevmemesi de bu yüzdendir. Faruk'un kaybetmiş ve umutsuz biri olması onun gibi olacağından korkmasına neden olurken, babaannenin evi satmasının onları iyi bir duruma getireceğine inanmaktadır. O zaman da Ceylan ile birlikte olması için engel kalmayacağını düşünmektedir. Ancak Ceylan'a yapabileceklerini kanıtlama isteği onu büyük bir hata yapmaya itmiş, onu taciz etmesine neden olmuştur. Bu olaydan biraz sonra arkadaşları Fikret

yanlarına geldiği anda Ceylan'ın onun yanına gitmesi ve Fikret'in Alfa Romeo'su ile Metin'in Anadol'unun arasındaki yarışta Metin'in kaybetmesi onlar için hiçbir umut kalmadığına işaret etmektedir. Aynı zamanda Metin'in hayalleri de yıkılmış ve hayatındaki her olayı sorgulamaya başlamıştır. Bu yüzden daha sonra “komünistler” arabasına saldırdığında sesini çıkaramamıştır. Çünkü o ana kadar kendini kandırdığını anlamış ve özel dersler vererek kazandığı parasının çalınmasıyla birlikte umudunu da yitirmiştir.

Metin ve Ceylan'ın çatıştıkları en önemli konu hayata bakış açılarıdır. Metin hayatını kazanmak isteyen, Ceylan ise hayatını başkasının kazanmasını isteyen bir figürdür. Ceylan'ın her zaman daha zengin olanların yanına gitmesi, onlarla birlikte olmak istemesi bu yüzden. Metin ise her ne kadar öyle şartlarda yaşamak istese de kendi çabasıyla oraya gelmek istemektedir. Ailesini çok küçük yaşta kaybetmiş olması onun bu günlere çalışıp çabalayarak gelmesine neden olmuştur ve kaybetmenin ne demek olduğunu bilmektedir. Bu yüzden kendisini hayallerle teselli etmektedir. Metin Amerika'da okumaya hazırlanmaktadır ve arkadaşlarıyla yaptığı konuşmada onların sordukları matematik işlemlerini birkaç saniyede yapması da zeki ve becerikli biri olduğunun göstergesidir. Bu konuda hırslıdır ve hep özel dersler vererek para kazandığından Ceylan'a bahsetmektedir. Ceylan ise Metin'e hiçbir zaman cevap vermemiştir. Bunun nedeni onun hayatını kazanmaya çalışan değil de çoktan sağlam bir yerde oturan birisiyle birlikte olmak istemesidir. Bu her ne kadar onun için bir zorunluluk olsa da kendisi de okumak istediğinden bahsetmiş, fakat babasının zorlamalarından dolayı hayatını durumu iyi olan birisiyle geçirmek zorunda olduğunu hissetmiştir.

Metin ve Ceylan'ın ilişkisinde en önemli sembol onları en başta birleştiren ve daha sonra da ayıran, bu işlevi ile leitmotive görevi gören “*Best of Elvis*” plağıdır. Bu plak Metin Cennethisar'a geldiğinde sorduğu ilk şeylerden biridir ve yapıt boyunca evde arkadaşlarıyla veya arabada baş başayken bu plağı dinlemektedirler. Kurgu boyunca onların anlatıldığı her bölümde plağa yer verilmiştir. Yapıtın sonunda Ceylan, Fikret ile gitmeye karar verdiğinde

plağın arabada kalması ve Metin'in de sinirle onu fırlatması artık ilişkilerinin sonunun geldiğini gösterirken o sırada arabanın yanında olan Hasan'ın plağı alması, Metin'in en başta Ceylan'a olan aşkının yanlış yönlere gittiğini ve Hasan gibi hırslarına yenilen insanların ellerine düşüp yok olduğunu göstermektedir.

III. SONUÇ

Kişinin çevreyle ilişkisini belirleyen içinde bulunduğu koşullar ile şekillenen değer yargıları ve yaşam algısıdır. Yapıtta da Orhan Pamuk sosyal, ekonomik ve siyasi koşulların kadın ve erkek ilişkilerine yansımalarını okuyucuya sunmuştur. Bu sunuş tarzı okuyucunun figürü ve iç çatışmalarını daha iyi kavramasına, figürün yaptıklarını anlamlandırmasına olanak sağlamıştır.

Nilgün ve Hasan'ın ilişkisini yönlendiren faktörlerden olan eğitim, para ve siyaset yaşam algılarının oluşmasında ve ilişkilerinde önemli yer tutmuştur. Hasan, kendi hırslarına yenilmemeye çalışan, kendini çalışıyormuş gibi göstererek teselli eden ve sadece kendisini bir yere ait hissetmek için bir siyasi gruba girmiş birisi olsa da Nilgün bunun tam tersidir. Nilgün her şeyi kendisi için yapmaktadır. Kitapları sevdiği için okumakta, bulunduğu siyasi grupta da gerçekten onların yaptıklarına katıldığı için bulunmaktadır. Bu çatışmanın verilmiş olması, kaos ortamı içinde en küçük gruptan başlayarak herkesin çatıştığını, sürekli kendilerine davranışları için bir neden bulmaya çalıştıklarını göstermek içindir. Ceylan ve Metin'in yaşama bakışları çok farklı olup birisi eğitimi tek kurtuluş yolu olarak görürken diğeri evliliği ve zenginliği tek doğru olarak kabul etmektedir. Yaşamlarını neyin üzerine kurmak istedikleri aynı değilken uyumlu olmaları imkansızdır, Metin de bunu bilmektedir ancak Ceylan'a ona layık olabileceğini göstermeye çalışmaktadır. Çünkü onun da hayalleri büyüktür. Yapıtın sonunda babaannesi Fatma için çok şey ifade eden *Sessiz Ev*'i satmak istemesinin nedeni de Ceylan'ın tercihlerine bağlı kalması, Metin'in ise ona benzemeye çalışmak istemesindedir. Fatma'nın dini üstün güç olarak görmesi, Selahattin'in tek doğrunun bilim olması anlayışıyla

çatışmaktadır. Selahattin için paradan çok bilgi önemlidir, bu ülkeyi ve ikisini bilginin kurtaracağına inanmaktadır. Fatma için para olmazsa mutluluk yoktur, kitaplar sadece zaman yanıtıcı unsurlardır. Fatma bu düşüncesini ansiklopedi yazmaya çalışırken ölen kocası Selahattin'e sesli olarak söylemeye cesaret edemediği için halen onun hayaliyle konuşmaktadır. Fatma'yı bugün olduğu kişi yapan Selahattin'in ona yaşattıklarıdır ve Selahattin'e kötü davranmasının nedeni de kendi babasının o çok küçükken kitabını elinden almasıdır.

Yapıt boyunca, bölümler olsa da olay örgüsünün kesilmeden ilerlemesinin nedeni tüm bu kuşakların farklı koşullarda aynı şeyi yaşamalarıdır. Bu çalışma sonucunda bireyin yaşadığı koşulların ilişkilerde belirleyici rol oynadığı görülmüş, bu doğrultuda şekillenen ilişkilerle birlikte bireyin yaşamını şekillendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. KAYNAKÇA

Pamuk, Orhan. Sessiz Ev. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014.